

М. С. Пузирьов, О. М. Шур

НАУКОВЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФУНКЦІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ПЕРІОД ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Здійснено наукове обґрунтування трансформації функцій Національної гвардії України у період післявоєнного відновлення держави. Проаналізовано вплив повномасштабної збройної агресії РФ на функціональне навантаження НГУ й обґрунтовано потребу у зміні балансу між воєнними і правоохоронними функціями у постконфліктний період. З використанням історико-порівняльного, системного, структурно-функціонального та прогностичного методів визначено основні сценарії розвитку НГУ після завершення активних бойових дій. Доведено, що найбільш перспективною є збалансована модель трансформації, яка поєднує збереження бойового потенціалу з розвитком стабілізаційних, правоохоронних та гуманітарних функцій, що сприятиме забезпеченню державної й громадської безпеки та стабільності суспільства.

Ключові слова: Національна гвардія України, післявоєнне відновлення, національна безпека, державна безпека, трансформація, сектор безпеки і оборони, сили безпеки і оборони, стабілізаційні дії, цивільно-військове співробітництво.

Постановка проблеми. Повномасштабна збройна агресія РФ проти України, що триває з 2022 р., стала безпрецедентним викликом для всієї системи національної безпеки та оборони. Вона не лише радикально змінила стратегічну архітектуру європейської безпеки, а й висунула нові вимоги до функціонування державних інституцій, насамперед тих, що виконують одночасно воєнні та правоохоронні завдання. У цьому контексті Національна гвардія України (НГУ) виступає особливим суб'єктом сектору безпеки і оборони – не ключовим, але унікальним, адже саме вона поєднує військову силу та правоохоронний потенціал, забезпечуючи стабільність у тилу, на звільнених територіях і в районах бойових дій [1].

Попри те, що активна фаза війни триває, уже сьогодні необхідно здійснювати наукове і стратегічне планування процесу післявоєнного відновлення, зокрема адаптації системи національної безпеки до нових умов [2]. Як переконує досвід інших держав, підготовка до періоду «після війни» має починатися не після завершення бойових дій, а паралельно з ними, адже саме цей підхід дає змогу мінімізувати соціальні ризики, уникнути деморалізації військових формувань і забезпечити безперервність управління державою.

Для України зазначена стратегія є життєво необхідною. Відновлення територіальної цілісності та перехід до мирного стану супроводжуватимуться низкою передбачуваних викликів, зокрема таких:

- демобілізація значної кількості військовослужбовців, що потребуватиме ефективної соціальної інтеграції ветеранів;
- загострення економічної кризи та ризики криміналізації частини суспільства;
- потенційна політична турбулентність унаслідок зміни політичних балансів;
- необхідність відновлювання правопорядку та громадської безпеки у деокупованих і прифронтових регіонах;
- збереження воєнних ризиків на державному кордоні навіть після формального припинення бойових дій.

За таких умов потребує нової наукової оцінки роль НГУ. Її майбутня трансформація має враховувати досвід воєнних (бойових) дій 2014–2025 рр., поєднувати функції оборони, внутрішньої безпеки, протидії тероризму, участі у стабілізаційних операціях та забезпечення громадського порядку. Не менш важливою є перспектива зміщення балансу функцій – поступового скорочення суто воєнної компоненти і посилення правоохоронної й стабілізаційної складових, що є типовим для постконфліктних держав.

Підготовка до такої трансформації має розпочатися вже зараз, під час війни, через наукове прогнозування, аналіз сценаріїв розвитку подій, розроблення концепцій демобілізації, реінтеграції

особового складу та створення міжвідомчих механізмів управління безпекою. Недооцінка цих процесів у попередні періоди (зокрема, після завершення Антитерористичної операції у 2018 р.) виявила те, що без системного планування спостерігається зростання соціального напруження, деморалізації частини ветеранів, незаконного обігу зброї та криміналізації окремих груп. Відповідно, завчасне наукове опрацювання післявоєнної моделі безпеки є критично важливим для стабільності держави.

Актуальність цього дослідження не лише визначається потребою у підготовці до післявоєнного періоду, а й обґрунтовується необхідністю збереження балансу між мілітаризацією суспільства та демократичними принципами управління. Надмірна концентрація силових повноважень може загрожувати політичній стабільності, тоді як передчасна демілітаризація – створити вакуум безпеки. Саме тому оптимальна трансформація НГУ має ґрунтуватися на принципах адаптивності, цивільного контролю, правової визначеності та функціональної гнучкості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика функціонування і розвитку НГУ як складової сектору безпеки і оборони перебуває у полі зору вітчизняних учених у контексті реформування системи національної та державної безпеки, адаптації безпекових інституцій до стандартів НАТО, а також трансформації їх завдань і функцій в умовах збройної агресії РФ проти України. Окремі аспекти правового статусу, організаційної побудови та функціонального призначення НГУ досліджували у своїх працях О. В. Агапова, Ю. В. Аллеров, Ю. П. Бабков, В. М. Бацамут, С. В. Белай, Д. О. Горбач, О. Ф. Кобзар, О. Г. Комісаров, Д. М. Корнієнко, О. В. Кривенко, А. В. Мартинюк, Д. А. Морквін, О. М. Музичук, О. С. Півненко, О. В. Пискун, С. Т. Полторак, Т. А. Сутюшев, О. В. Ткаченко та інші вчені.

У своїх дослідженнях згадані науковці розкривають питання трансформації сектору безпеки і оборони України, визначення місця і ролі військових формувань у системі забезпечення державної безпеки, а також проблеми вдосконалювання нормативно-правового й організаційного забезпечення діяльності НГУ. Водночас аналіз наукових джерел свідчить, що переважна більшість досліджень зосереджена на проблемах функціонування НГУ в умовах воєнного стану або на окремих аспектах її реформування. Питання ж наукового обґрунтування трансформації функцій НГУ саме у період післявоєнного відновлення з огляду на нові безпекові виклики, потреби стабілізації суспільних процесів та відновлення публічного (громадського) порядку залишаються недостатньо розробленими. Це зумовлює необхідність подальших наукових досліджень, спрямованих на формування цілісного теоретико-методологічного підходу до трансформації функцій НГУ у постконфліктний період.

Метою статті є наукове обґрунтування необхідності трансформації функцій Національної гвардії України під час триваючої війни та підготовки до післявоєнного відновлення, а також визначення механізмів, що забезпечать ефективну роль НГУ у майбутній системі державної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Використання під час дослідження історико-порівняльного методу дало можливість сформулювати основні теоретичні підходи до трансформації військових формувань у післявоєнний період. Так, історичний досвід післявоєнної Європи ХХ ст. (зокрема Німеччини, Італії) [3, 4, 5] переконує, що успішна трансформація військових формувань можлива лише за умов дотримання низки ключових принципів, як-от:

- 1) цивільний контроль над військовими і силовими (правоохоронними) структурами, що забезпечує демократичну легітимність і запобігає концентрації повноважень у руках окремих груп або персоналій;
- 2) чітка правова регламентація повноважень сил безпеки і оборони, яка визначає сферу відповідальності та межі застосування військових і правоохоронних інституцій у мирний період;
- 3) ефективна соціальна адаптація ветеранів, що передбачає психологічну реабілітацію, професійну перепідготовку та інтеграцію у цивільне суспільство;
- 4) економічна стабілізація постконфліктних регіонів, оскільки економічна дестабілізація підсилює соціальне напруження і створює потенційну базу для криміналізації або радикалізації колишніх учасників бойових дій.

Водночас аналіз невдалих прикладів трансформації військових формувань у постконфліктних країнах (Боснія і Герцеговина, Ірак, Афганістан) засвідчує, що відсутність довгострокової стратегії, розмитість (невизначеність) функцій силових структур та слабка координація між державними інституціями

призводять до повторних криз, ескалації внутрішніх конфліктів та підриву легітимності влади. Дослідження Р. Дарендорфа [6] і С. Гантінгтона [7] показують, що післявоєнна реконструкція завжди супроводжується фазою «соціального зсуву», коли військові структури мають адаптуватися до нових функцій – від оборонних до стабілізаційних, включно з виконанням завдань цивільного забезпечення правопорядку та охорони критично важливої інфраструктури.

У такому контексті НГУ посідає особливе місце, адже це єдина вітчизняна силова структура, яка поєднує військові і правоохоронні функції, що робить її універсальною інституцією, здатною до комплексної трансформації у післявоєнний період. Національна гвардія України може виконувати роль стабілізаційної сили на звільнених (деокупованих) територіях, брати участь у забезпеченні громадського порядку та протидії організованій злочинності, а також інтегрувати ветеранів і демобілізованих учасників бойових дій у структуровану систему безпеки держави.

Важливим елементом трансформації є планування змін у функціональному балансі: поступове зменшення активної воєнної складової та розширення правоохоронних і стабілізаційних функцій. Таке рішення дає змогу зменшити ризики мілітаризації суспільства, криміналізації демобілізованих ветеранів та політичної нестабільності, а також забезпечити стійку інтеграцію НГУ в систему національної безпеки у мирний період.

Окрім того, теоретичні підходи до трансформації військових формувань охоплюють і власну методологію, основу якої складають такі методи, як:

- історико-порівняльний, що враховує досвід України у період 2014–2025 рр., а також міжнародний досвід постконфліктної стабілізації;
- системний, що передбачає розгляд НГУ як частини комплексної системи національної безпеки, де кожна підсистема (сили оборони, сили безпеки, громадянське суспільство/цивільний сектор та інші суб'єкти) взаємодіє та адаптується;
- структурно-функціональний, який спрямований на оптимізацію співвідношення військових і правоохоронних функцій НГУ на різних етапах післявоєнного відновлення;
- прогностичний, що дає змогу моделювати сценарії демобілізації, соціальної адаптації та інтеграції ветеранів у цивільне життя.

Отже, теоретико-методологічна база трансформації НГУ у післявоєнний період ґрунтується на поєднанні історичного досвіду, міжнародної практики та сучасних підходів до управління силами безпеки і оборони. Це закладає фундамент для формування науково обґрунтованих стратегій інтеграції НГУ у сектор безпеки і оборони мирного часу, мінімізації соціальних та політичних ризиків і забезпечення стабільного розвитку держави у післявоєнний період.

Поряд із формуванням теоретичних основ трансформації військових формувань у післявоєнний період варто звернутися до аналізу сучасного стану та проблем функціонування НГУ.

Розглядаючи нормативно-правову базу, завдання та еволюцію функціонального спрямування досліджуваного суб'єкта, зазначимо, що НГУ є складовою сектору безпеки і оборони держави, що виконує специфічну функцію – поєднання військових і правоохоронних завдань у межах єдиної інституційної структури. На відміну від Збройних Сил України (ЗСУ), які сконцентровані на обороні України, захисті її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності [8, 9], НГУ водночас забезпечує стабільність у тилу, охорону стратегічних об'єктів, участь у контрдиверсійних діях, охорону громадського порядку та захист критичної інфраструктури.

Згідно із Законом України «Про Національну гвардію України» до основних завдань цього військового формування з правоохоронними функціями належать: участь у відсічі збройній агресії проти України; охорона громадського порядку та забезпечення публічної (громадської) безпеки; охорона важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів; боротьба з диверсійно-розвідувальними групами та незаконними збройними формуваннями; участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; охорона державного кордону у взаємодії з Державною прикордонною службою України; участь у заходах територіальної оборони [1].

У період до 2022 р. головні зусилля НГУ були зосереджені на забезпеченні правопорядку, охороні державних об'єктів, участі в Антитерористичній операції (АТО) та операції Об'єднаних сил (ООС) на сході України. Проте із початком повномасштабної збройної агресії РФ у 2022 р. функціональний вектор

НГУ зазнав суттєвої трансформації – від стабілізаційно-правоохоронного до переважно воєнного [10].

Станом на 2025 р. угруповання НГУ виконує завдання з відсічі збройній агресії РФ у складі:

– корпусів «Азов» та «Хартія» [11];

– батальйонних (ротних) груп, сформованих від військових частин охорони важливих державних об'єктів та охорони громадського порядку, що діють в оперативному підпорядкуванні бригад, тактичних груп і оперативно-тактичних угруповань ЗСУ та бригад НГУ.

Одночасно військові частини у місцях постійної дислокації продовжують виконувати службово-бойові завдання, зокрема: контрдиверсійні заходи; стабілізаційно-режимні дії на блокпостах; підтримання правового режиму воєнного стану; охорону важливих об'єктів у зонах територіальної оборони; конвоювання засуджених тощо [1].

Однак недотримання балансу між воєнною і правоохоронною компонентами спричинило деформацію системи управління, підготовки та комплектування. Вектор комплектування, матеріально-технічного забезпечення та навчання особового складу майже повністю змістився у воєнну площину, що призвело до зниження ефективності виконання завдань у сфері державної безпеки.

Окрім того, через пріоритетне комплектування частин ЗСУ територіальні центри комплектування та соціальної підтримки не забезпечують належного мобілізаційного ресурсу для НГУ. Рівень некомплекту особового складу у підрозділах, що здійснюють завдання з охорони громадського порядку та охорони важливих державних об'єктів, у деяких регіонах сягає 30–50 %, що безпосередньо впливає на стан правопорядку та охорону стратегічних об'єктів.

Пропонуючи механізми і напрями трансформації НГУ у післявоєнний період, розпочнемо із загальних передумов трансформації. Так, після завершення активної фази війни перед Україною постане надзвичайно складне завдання – перехід від стану загальної мобілізації до стабільного миру. У цьому процесі ключову, хоча й не домінуючу роль, відіграватиме НГУ – структура подвійної природи, яка поєднує військові і правоохоронні функції. Її гібридний характер дає змогу стати посередником між силовими відомствами та громадянським суспільством, що є вкрай важливим у перехідний період.

Історичний досвід засвідчує, що післявоєнний етап розвитку держави – це період, коли війна закінчується на полі бою, але триває у політиці, економіці й суспільній свідомості. Тому в сучасних реаліях трансформація сектору безпеки і оборони має бути не просто адміністративною реформою, а інституційною перебудовою, що забезпечить баланс між демілітаризацією, стабілізацією внутрішнього порядку та довгостроковим захистом державних інтересів.

Для такої трансформації в Україні необхідно враховувати три такі фундаментальні чинники:

1) імовірна мілітаризація суспільства – масова наявність ветеранів, зброї, високий рівень агресії та недовіри до влади;

2) економічна криза – зниження валового внутрішнього продукту, безробіття, зростання криміналізації та тіньової економіки;

3) політична турбулентність – фрагментація еліт, регіональні суперечності, спроби реваншу проросійських сил.

За таких умов саме НГУ може стати центром стабілізаційної сили, яка здатна стримати деструктивні процеси, будучи «мостом» між армією, поліцією та громадянським суспільством (цивільним середовищем).

Для визначення оптимальної моделі трансформації доцільно провести порівняльно-історичні паралелі й розглянути історичні приклади (аналогії).

Перший приклад – післявоєнна Європа (1945–1950 рр.). Так, після Другої світової війни більшість європейських держав пережили хвилю криміналізації, дезорганізації армій та масового безробіття серед ветеранів. Це спричинило створення жандармерійських структур – Carabinieri (Італія), Gendarmerie Nationale (Франція), Bundesgrenzschutz (Німеччина). Вони стали інструментом стабілізації, поєднуючи військову дисципліну із цивільним контролем та поліцейськими (правоохоронними) функціями [3, 4, 5].

Другим прикладом є Балканські держави після конфліктів 1990-х років. Зокрема, у Хорватії та Боснії і Герцеговині мілітаризація суспільства призводила до соціальних вибухів і політичної фрагментації. Лише інтеграція військових формувань у систему внутрішньої безпеки, підконтрольну цивільним органам, забезпечила поступову стабілізацію [12, 13].

Третій приклад – Україна після 2014 р. Варто зауважити, що після завершення активної фази АТО (2015–2018 рр.) Україна зіткнулася з проблемами демобілізації, поширення нелегальної зброї та зростанням криміногенності. Реформування внутрішніх військ у Національну гвардію України дало змогу частково стабілізувати ситуацію, особливо у звільнених районах Донбасу. Саме тоді НГУ довела свою ефективність як стабілізаційна сила у кризових регіонах [10, 14].

Отже, наведені вище приклади демонструють, що ефективна післявоєнна трансформація сил безпеки і оборони можлива лише за умови демократичного цивільного контролю, деполітизації та аналітичної адаптації функцій відповідних суб'єктів.

Водночас використання у дослідженні прогностичного методу дає змогу виокремити й *основні проблеми післявоєнного періоду*.

1. Демобілізація та реінтеграція ветеранів. Після повернення значної кількості військовослужбовців із фронту постане потреба у працевлаштуванні, психологічній підтримці та соціальній адаптації. Без належних механізмів контролю й супроводу бойовий досвід може трансформуватись у кримінальну чи протестну активність.

2. Збереження високого рівня загроз. Навіть після завершення активних бойових дій зберігатиметься ризик диверсій, гібридних атак, терористичних дій та інформаційного впливу рф. Тому скорочення чисельності НГУ має бути поступовим і структурно обґрунтованим.

3. Перевантаження системи управління. Перехід до мирного режиму потребує нової моделі командування – аналітичної, гнучкої, з активним залученням цивільних фахівців і децентралізованими структурами управління.

4. Ризик політизації НГУ. У перехідний період можливі спроби використати гвардію як інструмент політичного впливу. Щоб уникнути цього, необхідно зміцнити законодавчі запобіжники і гарантувати підпорядкування НГУ виключно державним інституціям, а не політичним центрам сили.

За таких обставин пропонуємо прогностичні сценарії розвитку НГУ у післявоєнний період (таблиця 1).

Таблиця 1 – Прогностичні сценарії розвитку Національної гвардії України у післявоєнний період (авторська розробка)

| Сценарій | Ключові характеристики | Ризики | Очікуваний результат |
|-----------------|--|--|---|
| Консервативний | Збереження чинної структури з підпорядкуванням МВС України, скорочення бойових підрозділів, орієнтація на патрульну діяльність | Втрата бойового потенціалу, деморалізація ветеранів | Перетворення НГУ на поліційну службу типу військової поліції |
| Збалансований | Збереження бойового ядра (територіальні бригади), розвиток стабілізаційних і гуманітарних функцій | Високі витрати, потреба у новій законодавчій базі | Формування сучасної жандармерійської структури європейського типу |
| Мілітаризований | Розширення бойових функцій, інтеграція в систему ЗСУ як резерв | Ризик дублювання завдань ЗСУ, надмірна мілітаризація | Висока обороноздатність, але низький рівень соціальної стабільності |

На думку авторів, найбільш перспективним із запропонованих є збалансований сценарій, який поєднує збереження бойового потенціалу із розвитком правоохоронного, аналітичного та гуманітарного напрямів, що відповідає сучасним моделям функціонування сил національної безпеки країн-членів НАТО.

Висновки

Отже, за результатами наукового обґрунтування трансформації функцій Національної гвардії України у період післявоєнного відновлення зроблено такі висновки.

1. Повномасштабна збройна агресія РФ проти України зумовила докорінну зміну функціонального навантаження НГУ, що трансформувалася із військового формування стабілізаційно-правоохоронного профілю у переважно воєнний компонент сил оборони. Водночас у післявоєнний період об'єктивно постає потреба у зворотному функціональному балансуванні з метою забезпечення державної безпеки, публічного (громадського) порядку та стабілізації суспільних процесів.

2. Доведено, що післявоєнне відновлювання держави неможливе без завчасного наукового прогнозування трансформації складових сектору безпеки і оборони. У цьому контексті НГУ з огляду на її функціональну природу та поєднання військових і правоохоронних функцій є унікальним суб'єктом, здатним виконувати роль стабілізаційної сили у перехідний період від війни до миру.

3. Узагальнення історичного досвіду постконфліктних держав засвідчило, що ефективна трансформація сил безпеки і оборони у післявоєнний період можлива за умов дотримання принципів демократичного цивільного контролю, чіткої правової регламентації повноважень, соціальної адаптації ветеранів та збалансованого поєднання військових і правоохоронних функцій.

4. Обґрунтовано, що в сучасних умовах найбільш перспективною моделлю розвитку НГУ є збалансований сценарій, який передбачає збереження її бойового потенціалу поряд із розвитком стабілізаційних, правоохоронних, аналітичних та гуманітарних функцій. Така модель відповідає європейським і євроатлантичним підходам до функціонування жандармерійських та гвардійських структур і сприяє мінімізації ризиків мілітаризації суспільства.

5. Установлено, що трансформація функцій НГУ у післявоєнний період має здійснюватися поетапно, з огляду на прогнозовані загрози, процеси демобілізації, реінтеграції ветеранів, економічні і політичні чинники, а також потреби забезпечення державної й громадської безпеки на деокупованих і прифронтових територіях.

Загалом доведено, що науково обґрунтована трансформація функцій НГУ є необхідною передумовою формування ефективної системи державної безпеки у післявоєнний період та важливим елементом забезпечення стабільного розвитку Української держави.

Подальші наукові дослідження будуть спрямовані на розроблення концептуальної моделі функціонування Національної гвардії України у післявоєнний період з визначенням її місця у системі національної і державної безпеки, а також функціональних пріоритетів та механізмів міжвідомчої взаємодії.

Перелік джерел посилання

1. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text> (дата звернення: 01.11.2025).

2. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 02.11.2025).

3. Bessel R. Germany 1945: From War to Peace. London, New York, Sydney, Toronto : Simon&Schuster, 2009. 522 p.

4. Dulles A. W. The Marshall Plan. Oxford : Berg Publishers, 1993. 160 p.

5. Hogan J. The Marshall Plan: America, Britain and the Reconstruction of Western Europe, 1947–1952. New York : Cambridge University Press, 1987. 482 p.

6. Dahrendorf R. Class and Class Conflict in Industrial Society. Stanford : Stanford University Press, 1959. 336 p.

7. Huntington S. The Soldier and the State: The Theory and Policies of the Civil-Military Relations. The Cambridge : Belknap Press of Harvard University Press, 1957. 534 p.

8. Конституція України : прийнята 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://surl.li/ugtpgf> (дата звернення: 01.11.2025).

9. Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991 р. № 1934-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text> (дата звернення: 01.11.2025).

10. Доктрина діяльності Національної гвардії України : наказ командувача Національної гвардії України від 22.12.2023 р. № 1097. URL: <https://surl.li/vjtwqr> (дата звернення: 20.11.2025).

11. У Національній гвардії України створено два корпуси на основі бригад «Азов» та «Хартія». *Міністерство внутрішніх справ України*. URL: <https://surl.li/erqkqo> (дата звернення: 02.11.2025).

12. Дослідження практик відновлення країн після руйнації: Хорватія. *Інститут аналітики та адвокатури*. URL: <https://iaa.org.ua/portfolio/horvatiya/> (дата звернення: 02.11.2025).

13. Mossberg B., Jere A., Astrand J. Experience, Competence and Sustainability: A Follow-up of Swedish Humanitarian Aid to Croatia and Bosnia and Herzegovina. Lund : Lund Centre for Habitat Studies, 1994. 111 p.

14. Флурі Ф., Бадрак В. Національна гвардія України: шляхи розвитку. Женева – Київ, 2017. 48 с. URL: <https://surl.li/ucndbd> (дата звернення: 01.11.2025).

Стаття надійшла до редакції 03.11.2025 р.

UDC 351.86:355.45:338.246.027(477)

M. Puzyrov, O. Shur

SCIENTIFIC JUSTIFICATION FOR THE TRANSFORMATION OF THE FUNCTIONS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE DURING THE POST-WAR RECOVERY PERIOD

A scientific justification for the transformation of the functions of the National Guard of Ukraine during the post-war state recovery period is provided, taking into account contemporary security challenges, the consequences of the Russian Federation's full-scale armed aggression, and the prospects for the development of Ukraine's security and defence sector. It is established that the prolonged performance of combat tasks by the National Guard of Ukraine under conditions of martial law has led to significant changes in its functional purpose, which require scholarly reconsideration in the context of the transition from war to peace.

Using historical-comparative, systemic, structural-functional, and prognostic methods, the evolution of the functions of the National Guard of Ukraine is analysed, the main scenarios for the development of the NGU after the cessation of active hostilities are identified, and the key factors that will influence the transformation of the NGU's functions in the post-war period are determined. International experience of the activities of guard and gendarmerie-type formations in post-conflict states is synthesised. The study proves that post-war recovery does not require a reduction in the role of the National Guard of Ukraine, but rather its adaptation to new security conditions associated with the maintenance of public order, the stabilisation of societal processes, the response to internal threats, and the enforcement of law and order in de-occupied territories.

The expediency of implementing a balanced model for the transformation of the functions of the National Guard of Ukraine is substantiated. This model combines the preservation of combat capability with the development of stabilisation, law-enforcement, and humanitarian functions. It is emphasised that such a model is consistent with European and Euro-Atlantic approaches to the functioning of gendarmerie-type forces and will contribute to strengthening the institutional resilience of the state security system in the post-conflict period. It is concluded that a scientifically grounded transformation of the functions of the National Guard of Ukraine constitutes an important prerequisite for ensuring internal stability, public security, and the sustainable development of the state during the post-war recovery period.

Keywords: National Guard of Ukraine, post-war recovery, national security, state security, transformation, security and defence sector, security and defence forces, stabilisation operations, civil-military cooperation.

Пузирьов Михайло Сергійович – доктор юридичних наук, старший дослідник, начальник кафедри правових дисциплін, Національна академія Національної гвардії України
<https://orcid.org/0000-0002-7814-9476>

Шур Олександр Михайлович – ад'юнкт, Національна академія Національної гвардії України
<https://orcid.org/0009-0003-0152-1967>